

हरिः ॐ।

नम सर्वेभ्यः ।
भाषितसंस्कृतवर्गे
सर्वेषां स्वागतम्।

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे
कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् ।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत
आ नः शृण्वन्नूतिभिः सीद सादनम् ॥

गणानाम् (Gannaanaam) = Among the Ganas; त्वा (Tvaa) = You; हवामहे (Havaamahe) = We offer our Sacrificial Oblations; कवि (Kavi) = Intelligent, Wise, signifying Wisdom; उपम (Upama) = Uppermost, Highest; श्रवस् (Shravas) = Glory, Fame, Renown; तम (Tama) = Signifying a High Degree; ज्येष्ठराजं (Jyesstha-Raajam): You are the foremost King (of the Prayers); ब्रह्मणाम् (Brahmannaam) = Of the Prayers; ब्रह्मणस्पति (Brahmannaspati) = Lord of the Prayers; आ (Aa): A particle for Invoking; नः (Nah) = Us; शृण्वन् (Shrnnvan) = Listening; ऊति (Uuti) = Help, Protect, Promote; सीद (Siida) = May You Sit, May You be Present; सादनम् (Saadanam): (Please come to us by Listening to our Invocation and be Present) in the Seat (of this Sacred Sacrificial Altar)

This Mantra of Rig Veda 2.23.1 is addressed to Brihaspati / Brahmanaspati

(उपनिषद्)

आहार निद्रा भय मैथुनं च सामान्यमेतत् पशुभिर्नराणाम् ।
धर्मो हि तेषामधिको विशेषः धर्मेण हीनाः पशुभिः समानाः ॥

(हितोपदेशम् - २५)

आहार-निद्रा-भय-मैथुनानि सामान्यम् एतत् पशुभिर् नराणाम् ।
ज्ञानं नराणाम् अधिको विशेषो ज्ञानेन हीनाः पशुभिः समानाः ॥ २५ ॥

Homework

1. Why did all of us want to study Sanskrit?

किमर्थं वयं संस्कृतस्य पठनं इच्छितवन्तः?

2. How will we study?

कथं वयं पठिष्याम?

3. Which book is studied by us?

वयं किं पुस्तकम् पठन्ति स्म?

4. What time is the class?

कदा संस्कृतवर्गः भवति?

5. When was the class yesterday?

कदा ह्यः वर्गः अभवत्?

1. किमर्थं वयं संस्कृतस्य पठनं इच्छितवन्तः?

अहं संस्कृतभाषायाः संभाषणं कर्तुम् इच्छामि स्म । अपि च सम्स्कृतसहित्ये मम अभिरुचि आमुलम् आसम्।

2. कथं वयं पठिष्याम?

अहं भानुवारे प्रातःकाले अरोविन्द महोदयेन सह पाठं पठिष्यामि । अपि च बान्धवायाः(बन्धुजनेन) सह संस्कृतभाषायाः सम्भाषणं करिष्यामि ।

3. वयं किं पुस्तकम् पठन्ति स्म?

वयं अभ्यासपुस्तकं पठितवन्तः ।

4. कदा संस्कृतवर्गः भवति?

प्रति भानुवासरे नव वादने संस्कृतवर्गः भवति ।

5. ह्यः वर्गः कदा अभवत्?

ह्यः प्रातःकाले नव वादने वर्गः अभवत् ।

Rules of Anuswaara (अनुसारः)

- Applicable only to word-end म-कारः
- If next word starts with Consonant, म-कारः transforms to अनुसारः
- If it is at the end of a sentence, the change won't happen.

अनुसारः

अहम् गच्छामि।	X	अहं गच्छामि।	
अहम् आगच्छामि।		अहं आगच्छामि।	X
किम् तत्?	X	किं तत्?	
किम् एतत्?		किं एतत्?	X
तत् चक्रम्।		तत् चक्रं।	X
तत् पुष्पम्। तत् सुन्दरम्।		तत् पुष्पं। तत् सुन्दरं।	X
वस्त्रम्		वस्त्रं	X

सर्वनामपदानि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पथमपुरषः	सः, सा, तत् भवान्, भवती सर्वः, सर्वा, सर्वम्	तौ, ते, ते भवन्तौ, भवत्यौ सर्वौ, सर्वे, सर्वे	ते, ताः, तानि भवन्तः, भवत्यः सर्वे, सर्वाः, सर्वाणि
मध्यमपुरषः	त्वम्	युवाम्	यूयम्
उतमपुरषः	अहम्	आवाम्	वयम्

14.1 यदि -- तर्हि -(If - then)

यदि विद्युत् अस्ति तर्हि दीपः ज्वलति।

यदि स्नानं न करोति तर्हि शरीरं मलिनं भवति।

यदि सर्वे सत्कार्यं कुर्वन्ति तर्हि देशस्य उन्नतिः भवति।

यदि भवति आपणं गच्छति तर्हि अहमपि आगच्छामि।

17.1 यदा - तदा [when - then]

यदा अहं तत्र गतवान् तदा सः पठति स्म ।

यदा भवान् बेङ्गलूरु आगमिष्यति तदा मम गृहे एव वासं करोतु

अहं सज्जः भवामि । यदा भवान् आगच्छति तदा गच्छावः।

यदा वयं काश्मीरं गतवन्तः तदा तत्र बहु शैत्यम् आसीत् ।

यदा अहं भवतः गृहम् आगतवान् तदा भवान् कुत्र गतवान् आसीत् ?

यदा अहं विद्यार्थिनी आसं तदा संस्कृतं पठितवती ।

23.1 यथा - तथा [as is (like) – so is]

यथा अनिरुद्धः लानं क्रीडति तथा गोविन्दराजः न क्रीडति।

यथा मोदी-महोदयः पाठ्यसन्देशं प्रेषयति तथा कः अपि अन्यः नेता न प्रेषयति।

यथा सुधा महोदया तथा मधुरा अपि गायति ।

यथा महात्मा गान्धिः विश्वप्रसिद्धः तथा अन्यः भारतीयः न।

(C) Vrddhi Sandhi (वृद्धि सन्धि)

C1. (ऐ) is formed when (अ, आ) combines with (ए)

(अ, आ) + ए = ऐ e.g. कृष्ण + एकत्वम् = कृष्णैकत्वम्

C2. (औ) is formed when (अ, आ) combines with (ओ)

(अ, आ) + ओ = औ e.g. भव + ओषधम् = भवौषधम्

C3. (ऐ) is formed when (अ, आ) combines with (ऐ)

(अ, आ) + ऐ = ऐ e.g. भोग + ऐश्वर्यम् = भोगैश्वर्यम्

C4. (औ) is formed when (अ, आ) combines with (औ)

(अ, आ) + औ = औ e.g. पश्यथ + औघम् = पश्यथौघम्

ॐ सर्वे भवन्तु सुखिनः
सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु
मा कश्चिद्दुःखभाग्भवेत् ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Om Sarve Bhavantu Sukhinah
Sarve Santu Niraamayaah |
Sarve Bhadraanni Pashyantu
Maa Kashcid-Duhkha-Bhaag-Bhavet |
Om Shaantih Shaantih Shaantih ||